

Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi

TALL

SOM FORTELLER

NOTATER / DOCUMENTS

2025/12

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 13. mars 2025

ISBN 978-82-587-2993-5 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Impact cases blir brukt av mange forskningsinstitusjoner for å synliggjøre hvordan og på hvilken måte forskning får innvirkning på politikk, næringsliv, samfunnsliv, helse og miljø. SSB har som målsetting å levere forskning og analyser som skal være til nytte for forvaltningen, Stortinget, partene i arbeidslivet og allmenheten. For å synliggjøre hvordan og i hvilken grad SSB leverer på dette området, har vi tatt i bruk impact cases basert på aktiviteten i forskningsavdelingen.

Dette notatet beskriver arbeidet med rapporten *Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi* som var en utredning for Frontfagsmodellutvalget. Frontfagsmodellutvalget ble satt ned 27. januar 2023 for å se på utfordringer for den tradisjonelle norske lønnsdannelsen. Utvalget leverte sin rapport til finansministeren fredag 15. desember 2023.

Statistisk sentralbyrå, 7. mars 2025

Linda Nøstbakken

Innhold

Forord.....	3
1. Forskningen bak.....	5
2. Innflytelse i samfunnet	6
3. Kildehenvisninger som dokumenterer relevans	7
4. Andre referanser.....	15

1. Forskingen bak

En særlig viktig oppgave for forskningsavdelingen i SSB er utvikling og vedlikehold av økonomiske modeller. Modellene finansieres i stor grad av Finansdepartementet, og over tid tas det sikte på at om lag halvparten av ressursene går til forskning tilknyttet modellene og halvparten til brukerstøtte og annen modellutvikling.

Det er en lang tradisjon for at de økonomiske modellene og SSBs analyser blir brukt av regjeringen, sentralforvaltningen og partene i arbeidslivet i deres planleggingsarbeid. For eksempel brukes den makroøkonomiske modellen KVARTS årlig av det Tekniske Beregningsutvalget for inntektsopp-
gjørene til å lage et anslag på prisveksten. Modellen ble også benyttet i en analyse for Holden III-
utvalget (NOU 2013: 13) for å vurdere konsekvensene av et oljeprisfall for norsk økonomi, Cappelen-
utvalget (NOU 2016: 15) for å analysere virkningene av en svekket kronekurs, Sysselsettingsutvalget
(NOU 2021: 2) for å analysere hvordan markedsmakt kan påvirke den økonomiske aktiviteten og av [ekspertgruppene](#) for samfunnsøkonomisk vurdering av smitteverntiltak i forbindelse med korona-
virusutbruddet.

Regjeringen oppnevnte Frontfagsmodellutvalget 27. januar 2023 for å se på utfordringer for den tradisjonelle norske lønnsdannelsen. Utvalget skulle drøfte hvordan frontfagsmodellen skal praktiseres for å møte utfordringene vi står overfor, samt vurdere om det er utviklingstrekk som kan svekke oppslutningen om og troverdigheten til frontfagsmodellen. SSB fikk 30. mars 2023 i oppdrag fra Frontfagsmodellutvalget å analysere konsekvenser for lønnsdannelsen og norsk økonomi av endringer i makroøkonomiske rammebetingelser. Endringene som skulle analyseres gjaldt internasjonale priser og rentenivå, utviklingen i petroleumsnæringen, tilbud av og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft, produktivitetsvekst, etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester, samt klimarelaterte omstillinger. I oppdraget ble det også bedt om å framskrive en referansebane for norsk økonomi fram til 2050 ved hjelp av modellberegninger.

De makroøkonomiske problemstillingene ble analysert med de makroøkonomiske modellene [KVARTS](#), [NORA](#) og [SNOW-Global](#), mens framskrivinger av tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft ble gjennomført med [ADMOD](#)-modellen (Vigtel, 2024). De makroøkonomiske modellene er utviklet for å analysere ulike problemstillinger, og bygger derfor på ulike modelltradisjoner. KVARTS tilhører det Blanchard (2018) omtaler som politikkmodeller. Modellen har et omfattende kryssløp basert på nasjonalregnskapet og inneholder empirisk estimerte atferdslikninger for både virksomheter og husholdninger som er forankret i økonomisk teori.¹ KVARTS brukes regelmessig av SSB, NAV og Finansdepartementet til prognoser og analyser av norsk økonomi. KVARTS er beskrevet og dokumentert i Boug mfl. (2023). NORA er en dynamisk stokastisk generell likevektsmodell utviklet for å analysere virkninger av politikk på norsk økonomi, se Gundersen mfl. (2024). Modellen bygger på optimerende atferd hos økonomiske aktører som har rasjonelle forventninger som stemmer overens med hvordan modellen beskriver økonomien. Den har blant annet vært brukt sammen med KVARTS i Nasjonalbudsjettet til å analysere finanspolitikkenes aktivitetsvirkninger i norsk økonomi og til å analysere de relative bidragene fra ulike drivere av svingninger i økonomisk aktivitet under pandemien (Gundersen mfl., 2025). SNOW-Global-modellen er en numerisk global generell likevektsmodell (Yonezawa, 2024), som er spesielt utviklet for å kvantifisere de økonomiske konsekvensene av miljø- og klimapolitikk. Det ble også gjennomført sammenligninger mellom KVARTS-beregningene og tidligere beregninger med DEMEC-modellen når det gjelder etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester (Holmøy og Strøm, 2017).

¹ Kryssløp beskriver strømmene av varer og tjenester mellom sektorer, og dermed gjensidige avhengighetsforhold.

2. Innflytelse i samfunnet

Både Frontfagsmodellutvalget og de underliggende analysene har fått stor oppmerksomhet i samfunnet. SSB-rapporten berørte en rekke temaer, men særlig analysene av hvordan økt internasjonal prisvekst, tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft, den økende etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester og nedbyggingen av petroleumssektoren påvirker norsk økonomi, har vært gjenstand for omfattende diskusjon.

Den økte prisveksten internasjonalt etter pandemien og den påfølgende overveltingen til priser i Norge har skapt kontroverser rundt praktiseringen av pengepolitikken og virkemåten til frontfagsmodellen. Modellanalysene som ble levert til utvalget viste at utslagene i kronekursen av **økte internasjonale priser** spiller en sentral rolle for lønnsdannelsen og pengepolitikken. Frontfagsmodellutvalget og modellanalysene har blitt referert til i offisielle dokumenter fra sentralforvaltningen og i rapporter utarbeidet av partene i arbeidslivet. I sin årstale i 2025 viste sentralbanksjefen til konklusjonene i Frontfagsmodellutvalget og påpekte at en koordinert lønnsdannelse der partene legger vekt på sysselsettingen reduserer risikoen for at det oppstår lønns- og prisspiraler (Bache, 2024).

Framskrivningen av **tilbudet av og etterspørselen etter arbeidskraft** med forskjellige typer utdanning i rapporten for Frontfagsmodellutvalget viste de samme trekkene som tidligere ADMOD-beregninger, med underskudd av helsefaglige utdannede og overskudd av samfunnsvitere med høyere utdanning. I etterkant av rapporten har prosjektet blitt videreført med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) fram til og med 2028. Resultatene fra framskrivningen brukes i arbeidet til Kompetansebehovsutvalget, NAVs omverdensanalyse og som kunnskapsgrunnlag for arbeid som gjøres i Kunnskapsdepartementet.

Den økende etterspørselen fra en raskt voksende eldre befolkning kan føre til betydelig **vekst i sysselsettingen innen helse- og omsorgssektoren**. Rapporten levert til Frontfagsmodellutvalget analyserte hvordan slike demografiske endringer påvirker norsk økonomi. Det ble foretatt beregninger med og uten ekstra lønnsøkning til offentlig ansatte i helse- og omsorgssektoren for å belyse konsekvenser av slike lønnskrav. Slike endringer i lønnsforskjeller mellom forhandlingsområder er omstridte, da de berører kjernen i frontfagsmodellen, hvor lønnsutviklingen i konkurranseutsatt sektor skal fungere som norm for øvrige områder. Beregningene har vakt stor debatt i medier og blant partene i arbeidslivet.

Noen år frem i tid ligger det an til en betydelig **nedgang i investeringsaktiviteten i petroleumssektoren**. Rapporten til Frontfagsmodellutvalget analyserte hvilke konsekvenser en slik utvikling kan gi for lønnsdannelsen og norsk økonomi framover. Etter at rapporten ble overlevert, ble analysen videreutviklet til en forskningsartikkel som har vært mye brukt som et faglig utgangspunkt i debatten om økonomiske tilpasninger til redusert petroleumsaktivitet. Artikkelen har også blitt hyppig referert til i medier og vært gjenstand for omfattende diskusjon.

Selv om rapporten til Frontfagsmodellutvalget ble publisert for drøyt ett år siden, vil analysene fortsatt kunne ha betydelig innflytelse på samfunnet i tiden framover. Et av scenarioene som ble undersøkt – og som har fått lite oppmerksomhet i media og offentlig debatt – er konsekvensene av reversert globalisering. Scenariet tar for seg hvordan **økt proteksjonisme**, sikring av forsyningslinjer og verdikjeder mer orientert mot handel med geopolitiske allierte vil påvirke norsk økonomi. I begynnelsen av mars 2025, mens denne teksten skrives, har USAs president, Donald Trump, introdusert nye handelspolitiske tiltak, og EU, Kina og flere andre land har varslet motreaksjoner. Innsiktene i rapporten til Frontfagsmodellutvalget om konsekvensene av økt proteksjonisme kan dermed komme til nytte for beslutningstakere og samfunnet ellers i tiden som kommer.

3. Kildehenvisninger som dokumenterer relevans

Rapporter, Working Papers, Notater:

Calmfors, L. (2025). *Pattern Bargaining as a Means to Coordinate Wages in the Nordic countries* (IFN Working Paper 1517). Research Institute of Industrial Economics (IFN).

<https://www.ifn.se/media/4rnixh3d/wp1517.pdf>

Cappelen, Å., Jasinski, M., Hungnes, H. & Skretting, J. (2024). *Macroeconomic and industry effects of supply-side climate policy: Dutch disease in reverse?* (Discussion Papers, No. 1014). Statistisk sentralbyrå. <https://hdl.handle.net/11250/3171632>

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. (2024). *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2024* (Rapport nr. 06/2024). <https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2024>

Finanstilsynet. (2024). *Finansielt utsyn: desember 2024*.

<https://www.finanstilsynet.no/4af72c/contentassets/0a03fa88b7f84d93b36ab5648dae735c/finansielt-utsyn-desember-2024.pdf>

Miljøpartiet De Grønne. (2024, 27. august). *Strategi for slutfasen til norsk olje og gass: Avvikle for å utvikle, 2040*.

<https://mdg.no/service/505809/download/id/1191505/name/MDGs+utfasingsplan.pdf>

Middtømme, K., Stakkestad, S. V., Skyum, L., Sundt, S. E., & Høiseth-Gilje, K. (2024). *Håndtering av radioaktivt avfall: Utredning av kapasitet frem til år 2100* (Menon-publikasjon nr. 69/2024).

https://dsa.no/publikasjoner/handtering-av-radioaktivt-avfall-utredning-av-kapasitet-frem-til-ar-2100/Rapport_H%C3%A5ndtering%20av%20radioaktivt%20avfall%20fram%20mot%202100.pdf

NHO. (2024). *Økonomisk overblikk* (Rapport 1/2024).

<https://www.nho.no/siteassets/publikasjoner/kvartdalsrapporter/2024/okonomisk-overblikk-1-24.pdf>

Norsk klimastiftelse (2024). *Leting etter olje og gass: Effekter på norsk økonomisk velferd* (Notat 3/2024).

<https://www.klimastiftelsen.no/publikasjoner/leting-etter-olje-og-gass-effekter-pa-norsk-okonomisk-velferd>

OECD. (2024). *OECD Economic Surveys: Norway 2024*. OECD Publishing.

<https://doi.org/10.1787/cb13475f-en>

Offerdal, K. (Red.). (2024). *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2024* (Rapport nr. 6/2024).

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. <https://hkdir.no/rapporter-undersokelser-og-statistikk/tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2024>

Samfunnspolitisk avdeling i LO. (2024a). *Konjunkturutsiktene* (Samfunnsnotat nr. 2/2024).

<https://www.lo.no/contentassets/88a41614d8cf4737810cc3f1e526b9d7/lo-samfunnsnotat-2-2024-konjunkturutsiktene-nett.pdf>

Samfunnspolitisk avdeling i LO. (2024b). *Konjunkturutsiktene* (Samfunnsnotat nr. 4/2024).

<https://www.lo.no/contentassets/99c4d59c42ea4defbcec6c665b275024/lo-samfunnsnotat-4-2024-konjunkturutsiktene.pdf>

Artikler:

- Bjertnæs, G. H. M., Holmøy, E., & Slettebø, O. (2024). Nasjonalbudsjettet 2025: Uansvarlig ansvarlighet. *Samfunnsøkonomen*, 38(5).
<https://www.samfunnsokonomen.no/tema/nasjonalbudsjettet-2025uansvarlig-ansvarlighet/>
- Busseund, S. T. S. (2024, 17. april). Hvor mye skal frontfagsmodellen bety for sykepleiernes lønn? *Sykepleien*, 2024;112(95259). <https://sykepleien.no/fag/2024/03/hvor-mye-skal-frontfagsmodellen-bety-sykepleiernes-lonn>
- Moum, K. (2024). 50-års jubileum for St. Meld nr. 25 (1973–74): Petroleums-virksomhetens plass i det norske samfunn. *Samfunnsøkonomen*, 38(2).
<https://www.samfunnsokonomen.no/aktuell-kommentar/50-ars-jubileum-for-st-meld-nr-25-1973-74-petroleumsvirksomhetens-plass-i-det-norske-samfunn/>
- Rime, A.-K. (2024, 3. juni). Lønnsoppgjørene handler om mer enn bare lønn. *Tidsskrift for Den norske legeforening*, (7). <https://tidsskriftet.no/2024/06/aktuelt-i-foreningen/lonnsoppgjorene-handler-om-mer-enn-bare-lonn>

Bokkapitler:

- Alsos, K., Flatland, T. & Nergaard, K. (2024). Frontfagsmodellen under press. I K. Alsos, S. M. N. Oppegaard & S. C. Trygstad (Red.), *Den norske arbeidslivsmodellen: status og utfordringer i en brytningstid* (s.52-73). Gyldendal.

Konferanser og -papers:

- Akademikernes inntektspolitiske konferanse, 27. februar 2024.
<https://www.akademikerne.no/se-akademikernes-inntektspolitiske-konferanse-her>
- Lønnskonferansen 2024: Under press. 12. april 2024 (Abelia – NHO).
<https://www.abelia.no/arrangementer/2024/kvartal-1/lonnskonferansen2024/>
- Tariffkonferansen 2024 (Samfunnsviternes konferanse).
<https://www.samfunnsviternes.no/kurs/samfunnsviternes-tariffkonferanse-for-tillitsvalgte-i-offentlig-og-privat-sektor-i-2024>
- YS-konferanse 16. januar 2024. <https://ys.no/nyheter/lonn-og-tariff/ys-privat-samlet-for-varens-lonnsoppgjor/>
- Økonomisk institutt (2024). Januarkonferansen 2024: Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi. <https://www.sv.uio.no/econ/om/aktuelt/aktuelle-saker/2024/januarkonferansen.html>

Taler:

- Bache, Ida W. (2024, 15. februar). *Økonomiske perspektiver* [Tale av sentralbanksjef Ida Wolden Bache til Norges Banks representantskap]. Årstalen 2024. Norges Bank. <https://norges-bank.brage.unit.no/norges-bank-xmlui/bitstream/handle/11250/3178707/%C3%85rstalen%202024.pdf?sequence=1>

Ulike medier/nettsider:

Aftenposten. (2025, 8. januar). *Helse og omsorg vil ta arbeidskraft fra næringslivet.*

<https://www.aftenposten.no/okonomi/i/B0v8a7/helse-og-omsorg-vil-ta-arbeidskraft-fra-naeringslivet>

Alver, V. (2024, 12. april). *LO og KS slår ring rundt frontfagsmodellen: Er ikke modellens skyld at noen ikke får gjennomslag.* Fagbladet. <https://fagbladet.no/nyheter/-er-ikke-modellens-skyld-at-noen-ikke-far-gjennomslag-6.91.1041245.b19a5f55eb>

Bjørnstad, S. (2025, 9. januar). *Fremtidens jobber er i eldreomsorg. Næringslivet kan bli taperen.* Aftenposten. Nyheter. <https://www.aftenposten.no/okonomi/i/B0v8a7/helse-og-omsorg-vil-ta-arbeidskraft-fra-naeringslivet>

Bjørnstad, R. (2024, 17. juni). *Støtter ikke Høyre frontfagsmodellen?* Dagens Næringsliv. <https://www.dn.no/samfunn/lonnsdannelse/lonnsoppgjor/statsbudsjettet-2024/stotter-ikke-hoyre-frontfagsmodellen/2-1-1660817>

Bjørnstad, R. & Dørum, Ø. (2024, 6. november). *Det er ikke frontfagsmodellens feil at det blir kamp om arbeidskraften.* Aftenposten, Debatt. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/gwJE99/det-er-ikke-frontfagsmodellens-feil-at-det-blir-kamp-om-arbeidskraften>

Byggeindustrien. (2023). *Utvalg vil videreføre frontfagsmodellen – har bidratt til god utvikling i økonomien.* <https://www.bygg.no/utvalg-vil-viderefore-frontfagsmodellen-har-bidratt-til-god-utvikling-i-okonomien/1094179>

Christensen, L. (2024, 19. februar). *Lønnsoppgjøret 2024: Guro Lind om lønnsoppgjøret i staten: – Utdanningsfiendtlig.* Forskerforum. <https://www.forskerforum.no/guro-lind-om-lonnsoppgjoret-i-staten-utdanningsfiendtlig/>

Dørum, Ø., Haugland, K., & Haartveit, L. (2023, 21. desember). *Holden-utvalget var ikke kritisk til pengepolitikken.* Dagens Næringsliv. <https://www.dn.no/innlegg/holden-utvalget-var-ikke-kritisk-til-pengepolitikken/2-1-1575111>

Eriksen, S. Å. (2024, 19. januar). *Frontfaget lønner seg.* Finansfokus. <https://www.finansfokus.no/2024/01/19/frontfaget-lonner-seg/>

Eurofond. (2024). *Norway: Minimum wage country profile.* <https://www.eurofound.europa.eu/en/topic/minimum-wage/norway>

Halvorsen, T. R. (2024, 22. mars). *Også politikere kan bry seg med lønnsforhandlingene.* Agenda magasin. <https://agendamagasin.no/kommentarer/ogsa-politikere-kan-bry-seg-med-lonnsforhandlingene/>

Halvorsen, T. R. (2024, 22. mars). *Den norske modellen og politikken som hører med.* Tankeismien Agenda. <https://www.tankesmienagenda.no/notater/den-norske-modellen-og-politikken-som-horer-med>

Holden, S. (2023, 20. desember). *Koordinering i lønnsfastsettelsen gir høyere sysselsetting.* Dagens Næringsliv. <https://www.dn.no/okonomi/lonnsdannelse/sysselsetting/okonomi/koordinering-i-lonnsfastsettelsen-gir-hoyere-sysselsetting/2-1-1574022>

Investornytt (2023). *Frontfagsmodellen anbefalt videreført – har bidratt til god utvikling i økonomien.* <https://investornytt.no/frontfagsmodellen-anbefalt-viderefort-har-bidratt-til-god-utvikling-i-okonomien/>

- Juel, S. (2024, 2. september). *Vellykket rentepolitikk, ikke klassekamp*. Dagens Næringsliv.
https://www.dn.no/samfunn/okonomi/pengepolitikk/styringsrenten/vellykket-rentepolitikk-ikke-klassekamp/2-1-1701322?zephro_sso_ott=haYUvk
- Juel, S. (2024, 18. januar). *Høyere lønn må til for å skaffe folk til helse og omsorg*. Civita.
<https://civita.no/okonomi/arbeid-syssetsetting/hoyere-lonn-ma-til-for-a-skaffe-folk-til-helse-og-omsorg/>
- Kolbeinstveit, L. (2024, 14. november). *Offentlig sektor må levere bedre om arbeidstagerne skal få høyere lønn*. Aftenposten, Debatt.
<https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/xm9jEX/offentlig-sektor-maa-levere-bedre-om-arbeidstagerne-skal-faa-hoyere-loenn>
- Lorvik, N. (2024, 10. februar). *Eksperter advarer: Disse jobbene kan forsvinne de neste tiårene*. Nettavisen. (republisert 41 ganger i andre aviser).
<https://app.infomedia.no/search/?expression=utfordringer%20AND%20%C3%B8nnsdannelsen%20AND%20%C3%B8konomi%20AND%20ssb&filters=timePeriod:1702594800-1740490070>
- Mohn, K. (2024, 3. november). *Frontfaget svekker offentlig sektor*. Aftenposten, Kronikk.
<https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/3MPypd/frontfaget-svekker-offentleg-sektor>
- NRK Dagsnytt atten. (2023, 15. desember). *Frontfagsmodellutvalget har levert sin innstilling*.
<https://summary.opoint.com/article/?key=r5u31tei07Gr2rWlbpR3mo5Ql62-5brEoNmj0MZxqmx9poWYZKR05A==>
- NRK nyheter. (2023, 15. desember). *Frontfagsmodellen anbefalt videreført – har bidratt til god utvikling i økonomien*.
<https://www.nrk.no/nyheter/frontfagsmodellen-anbefalt-viderefort--har-bidratt-til-god-utvikling-i-okonomien-1.16680101>
- NTB. (2023, 15. desember). *KS støtter frontfagsmodellutvalgets konklusjoner*.
<https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/18032336/ks-stotter-frontfagsmodellutvalgets-konklusjoner?publisherId=15032900&lang=no> (republisert i mange aviser).
- Rønning, A.O. (2024, 29. august). *Akademikerne ønsker lønnsoppgjør i staten uten ramme: Vil bety større spredning i lønn*. Forskerforum.
<https://www.forskerforum.no/%e2%88%92vil-bety-storre-spredning-i-lonn/>
- Stensbak, H. (2024, 24. november). *Frontfagsmodellen er to kinderegg i ett*. Aftenposten, Debatt.
<https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/pPVWdG/uten-aa-vite-det-elsker-vi-alle-frontfagsmodellen-den-er-indreilet-i-landets-velstand>
- Svendsen, E. (2023, 15. desember). *KS støtter videreføring av frontfagsmodellen*. Kommunal Rapport.
<https://www.kommunal-rapport.no/nyheter/ks-stotter-videreforing-av-frontfagsmodellen/276293>
- Utdanningsnytt. (2023). *Utvalg gir tommel opp til frontfagsmodellen: Gir ikke et troverdig svar på bemanningskrisen i offentlig sektor, mener Unio*.
<https://www.utdanningsnytt.no/barnehage-barnehagelaerer-frontfagsmodellen/utvalg-gir-tommel-opp-til-frontfagsmodellen-gir-ikke-et-troverdig-svar-pa-bemanningskrisen-i-offentlig-sektor-mener-unio/383643>

NHO / Fagbevegelsen:

- Akademikerforbundet. (2023). *Behov for en mer fleksibel praktisering av frontfagsmodellen*.
<https://www.akademikerforbundet.no/nyheter/behov-for-en-mer-fleksibel-praktisering-av-frontfagsmodellen/>
- Biørn-Lian, N. (2023). *Frontfagsmodellen har fungert etter hensikten, konkluderer utvalg*. Samfunnsbedriftene. <https://www.samfunnsbedriftene.no/artikkel/frontfagsmodellen-har-fungert-etter-hensikten-konkluderer-utvalg>
- Bjørnstad, R. (2024, 5. juli). *Tariffavtalene sentrale i den norske modellen*. <https://www.lo.no/hva-vi-mener/den-norske-modellen/nyheter-den-norske-modellen/tariffavtalene-sentrale-i-den-norske-modellen/>
- Boye, E. (2024, 3. mai). *Norges Bank reviderer strategi: skal ta hensyn til jobbene til folk*. LO Norge. <https://www.lo.no/hva-vi-mener/okonomi-og-samfunn/nyheter-om-samfunn-og-okonomi/norges-bank-reviderer-strategi-skal-ta-hensyn-til-jobbene-til-folk/>
- Finansforbundet. (2024). *Frontfagsmodellutvalgets rapport: – Viktig evaluering*. <https://www.finansforbundet.no/folk-og-fag/forbundsnytt/frontfagsmodellutvalgets-rapport-viktig-evaluering/>
- Flakstad, P. (2023). *Ekspertutvalg: Frontfagsmodellen bør videreføres*. Fagbladet. <https://fagbladet.no/nyheter/ekspertutvalg-frontfagsmodellen-bor-viderefores-6.91.1012286.deb2520eef>
- Harstad, I.-L. (2023, 15. desember). *Holden 4-utvalget: Dissens fra Akademikerne og Unio*. Parat 24. <https://www.parat24.com/nyheter/holden-4-utvalget-dissens-fra-akademikerne-og-unio/164265>
- Håvik, J. (2024, 21. mars). *Finsliper kravene: Nødt til å finne felles løsning for lokal sanksjonsrett*. Styrke. <https://styrke.no/nyhet/finsliper-kravene-til-lonnsoppgjoret-nodt-til-a-finne-felles-losning-for-lokal-sanksjonsrett/>
- Johnsen, U. Ø. (2023, 15. desember). *Vil videreføre frontfagsmodellen*. Parat 24. <https://www.parat24.com/nyheter/vil-viderefore-frontfagsmodellen/156036>
- Juristforbundet. (2023, 15. desember). *I konkurransen om arbeidstakerne må lønn brukes i større grad enn i dag*. <https://www.juristforbundet.no/nyheter/2023/i-konkurransen-om-arbeidstakerne-ma-lonn-brukes-i-storre-grad-enn-i-dag/>
- Lied, R. (2024, 11. november). *Frontfagsmodellen svekker offentlig sektor*. Unio (replik). <https://www.unio.no/replikker-2024/frontfagsmodellen-svekker-offentleg-sektor/>
- LO. (2024, 8. mars). *Slik gjennomføres lønnsforhandlinger i Norge. Hva er frontfagsmodellen?* <https://www.lo.no/hva-vi-mener/lonn/nyheter-om-lonnsoppgjoret/slik-gjennomfores-lonnsforhandlinger-i-norge/>
- NHO. (2023, 15. desember). *Frontfagsmodellen sikrer god lønnsutvikling, konkluderte utvalg*. <https://www.nho.no/tema/arbeidsliv/artikler/frontfagsmodellen-sikrer-god-lonnsutvikling/>
- NHO. (2024). *Hva er frontfagsmodellen?* NHO's arbeidsgiverportal Arbin. <https://arbinn.nho.no/arbeidsliv/lonn-og-tariff/tariff/artikler/hva-er-frontfagsmodellen/>

- NHO. (2024, 11. desember). *Arbeidskraftløftet*. <https://www.nho.no/analyse/tema-okonomisk-overblikk/arbeidskraftloftet/>
- NHO. (2025). *NHO-fellesskapets tariffpolitiske plattform*. <https://www.nho.no/lonn-og-tariff/nho-fellesskapets-tariffpolitiske-plattform/>
- Norsk industri. (2023). *Frontfagsmodellutvalget: Overrekkelse 15.12.2023*. <https://www.norskindustri.no/siteassets/dokumenter/presentasjoner-gammel/2023/2023-12-15-frontfagsmodellutvalgets-presentasjon.pdf>
- Norsk industri. (2024). *Konjunkturrapporten 2024: Utsiktene fremover*. <https://www.norskindustri.no/siteassets/dokumenter/rapporter-og-brosjyrer/konjunkturrapporten/2024/konjunkturrapporten-2024---hoveddokument.pdf>
- Norridge, E. (2023, 16. desember). *En fleksibel anvendelse av frontfagsmodellen en forutsetning for dens tilslutning*. Norsk Radiografforbund. <https://www.radiograf.no/nrf-mener/en-fleksibel-anvendelse-av-frontfagsmodellen-en-forutsetning-for-dens-tilslutning/113287>
- Spekter. (2023, 15. desember). *Bekrefter at dagens lønnsdannelsesmodell har tjent Norge godt*. <https://www.spekter.no/nyhetsarkiv/bekrefter-at-dagens-lonnsdannelsesmodell-har-tjent-norge-godt>
- Unio. (2023). *Behov for en mer fleksibel praktisering av frontfagsmodellen*. <https://www.unio.no/2023/12/15/behov-for-en-mer-fleksibel-praktisering-av-frontfagsmodellen/>
- Unio. (2024). *Krever reallønnsvekst – og mer enn ramma*. <https://www.unio.no/tariff/lonnsoppgjoret-2024/krever-reallonnsvekst-og-mer-enn-ramma/>
- Utdanningsforbundet. (2023). *Praktiseringen av frontfagsmodellen må sikre velferdsstaten*. <https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2023/praktiseringen-av-frontfagsmodellen-ma-sikre-velferdsstaten/>
- Vik, M. G. og Korsmo, E. K. (2023, 15. desember). *Praktiseringen av frontfagsmodellen må sikre velferdsstaten*. Utdanningsforbundet. <https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2023/praktiseringen-av-frontfagsmodellen-ma-sikre-velferdsstaten/>
- Werner, K. (2024, 22. november). *Fingrene av lønnsfatet*. FriFagbevegelse (kommentar). <https://frifagbevegelse.no/debatt/fingrene-av-lonnsfatet-6.490.1093078.7434e74638>
- YS. (2023, 15. desember). *Holdenutvalget klare med rapport om frontfaget*. <https://ys.no/nyheter/lonn-og-tariff/holdenutvalget-klare-med-rapport-om-frontfaget/>
- YS. (2023, 15. desember). *YS fornøyd med Holden-utvalgets rapport: Viktig at vi holder fast ved frontfagsmodellen* (pressemelding). <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/18032405/ys-fornoyd-med-holden-utvalgets-rapport-viktig-at-vi-holder-fast-ved-fronfagsmodellen?publisherId=17847664&lang=no>
- Åsatun, S. (2023, 15. desember). *I konkurransen om arbeidstakerne må lønn brukes i større grad enn i dag*. Samfunnsøkonomene. <https://samfunnsokonomene.no/artikler/i-konkurransen-om-arbeidstakerne-ma-lonn-brukes-i-storre-grad-enn-i-dag/>

Åsatun, S. (2023, 15. desember). *Akademikernes mindretallsmerknad til frontfagsmodellutvalgets rapport*. Samfunnsøkonomene. <https://samfunnsokonomene.no/artikler/saermerknad-kapittel-2-1-punkt-16/>

Henvisninger i offisielle dokumenter:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2024a). Etter inntektsoppgjørene 2024: Rapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene. Oppsummering av lønnsoppgjørene, Oslo, 21. juni 2024.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/c9be5e1850304bdbb0e071c2a3d09925/etter-inntektsoppgjorene-2024-rett.pdf>

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2024b). Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2024: Foreløpig hovedrapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene Oslo, 16. februar 2024.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/c9be5e1850304bdbb0e071c2a3d09925/2024-grunnlaget-for-inntektsoppgjorene-februar.pdf>

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2024, 17. desember). Inntektspolitikk og lønnsoppgjør: Kva er «frontfagsmodellen»? <https://www.regjeringen.no/no/tema/arbeidsliv/lonn-og-inntekt/innsikt/inntektspolitikk-og-lonnsoppgjor/id573936/>

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2025). Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2025: Foreløpig hovedrapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/4cf4e3deaa3241d885fbb35c8325e6e1/grunnlaget-for-inntektsoppgjorene-februar-2025.pdf>

Eduskunta/Riksdagen (2024, 4. oktober). Hallituksen esitys HE 146/2024 vp (Regjeringsforslag HE 146/2024 vp, om å endre lov om meklingsprosedyrer i arbeidskonflikter og vilkårene for visse arbeidskampiltak).
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_146+2024.aspx

Meld. St. 2. (2023-2024). Revidert nasjonalbudsjett 2024. Finansdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2024/rnb/id3033175/>

Meld. St. 31 (2023-2024). Perspektivmeldingen 2024. Finansdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/7400c9d08a5543b8912fbf700f3344fd/no/pdfs/stm202320240031000dddpdfs.pdf>

Meld. St. 33 (2023-2024). En forsterket arbeidslinje – flere i jobb og færre på trygd. Arbeids- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-33-20232024/id3052167/>

Meld. St. 1. (2024-2025). Nasjonalbudsjettet 2025. Finansdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-1-20242025/id3056833/>

NOU 2024: 6. (2024a). Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2024. Arbeids- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2024-6/id3031371/>

NOU 2024: 11. (2024b). Lavlønn i Norge. Arbeids- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2024-11/id3045067/>

Rikslønnsnemnda. (2024). Rikslønnsnemndas kjennelse: Sak 4/2024: Tvisten mellom LO Stat og staten v/Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024.

<https://www.rikslonnsnemnda.no/contentassets/4f6b767be6df40c59f8090561df43779/rikslonnsnemndas-kjennelse-sak-4-24.pdf>

Høringer / Kommentarer:

Finansdepartementet. (2024). *Høringssvar - NOU 2023:30. Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi* [Høringssvar fra 28 organisasjoner].

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2023-30-utfordringer-for-lonnsdannelsen-og-norsk-okonomi/id3021894/?showSvar=true&consterm=&page=1&isFilterOpen=true>

Yngre legers forening – Den Norske Legeforening. (2024, 13. mars). *Høring – Frontfagsmodellutvalgets rapport NOU 2023: 30. Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi* [Høringssvar].

<https://www.legeforeningen.no/contentassets/00dfed3d4c6644cb8655180694b7e944/ylf-innspill-til-horing-av-frontfagsmodellutvalgets-rapport-nou-2023-30-utfordringer-for-lonnsdannelsen-og-norsk-okonomi.pdf>

4. Andre referanser

Blanchard, O. (2018). On the future of macroeconomic models, *Oxford Review of Economic Policy*, 34, 43– 54.

Bjertnæs, G. H. M., Boug, P., Brasch, T. v., og Vigtel, T. C. (Red.). (2023). Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi. Utredning for Frontfagsmodellutvalget. Rapporter 2023/47, Statistisk sentralbyrå.

Boug, P., T. v. Brasch, Å. Cappelen, R. Hammersland, H. Hungnes, D. Kolsrud, J. Skretting, B. Strøm, og T. C. Vigtel (2023). Fiscal policy, macroeconomic performance and industry structure in a small open economy, *Journal of Macroeconomics*, 76, 103524.

Gundersen, T. S., H. Tretvoll og E. Quaghebeur (2025). Koronapandemien i en makroøkonomisk modell. *Samfunnsøkonomen*, 39(1).

Gundersen, T. S., H. Tretvoll og E. Quaghebeur (2024). NORA – A Microfounded Model for Fiscal Policy Analysis in Norway. Notater 2024/4, Statistisk sentralbyrå.

Holmøy, E., og Strøm, B. (2017). Betydningen for demografi og makroøkonomi av innvandring mot 2100. Rapporter 2017/31, Statistisk sentralbyrå.

NOU 2023: 30 Utfordringer for lønnsdannelsen og norsk økonomi. Finansdepartementet.

NOU 2021: 2 Kompetanse, aktivitet og inntektssikring — Tiltak for økt sysselsetting. Arbeids- og sosialdepartementet.

NOU 2016: 15 Lønnsdannelsen i lys av nye økonomiske utviklingstrekk. Finansdepartementet.

NOU 2013: 13 Lønnsdannelsen og utfordringer for norsk økonomi. Finansdepartementet.

Vigtel, T. C. (2024). Framskriving av tilbud av og etterspørsel etter utdanning mot 2050. SSB Rapporter 2024/48, Statistisk sentralbyrå.

Yonezawa, H. (2024). The SNOW Global Model. Notater 2024/32, Statistisk sentralbyrå.